

Nederlands, maar nu eens met de computer. Een studiemiddag.

1 januari 1994

Auteur: Lodewijk de Groot

Volume: 25

Nummer: 2

Pagina's: 51-59

Documenten

- [moer_jrg25_016.pdf](#)

Lodewijk de Groot lands met de computer werken doorgaans twee leerlingen met een computer aan een op dracht al de computers staan op scherp wat ik wil nederlands laten zien is nog niet zichtbaar want de beeldschermen zijn zwart tot het moment maar nu eens met de waarop de schakelaars omgaan dat gebeurt als het doe het zelf gedeelte begint alles op zijn computer tijd eerst de inleiding nerveus glimlachend ontvang ik mijn collega's een studiemiddag ga s met klassieke muziek die voortgebracht wordt door de computer een van de computers bevat een zogenaamde soundblaster een stukje electronica waarmee de computer geluiden kan verwerken met de volumeknop de computer heeft zijn intrede gedaan in de school draai ik het geluid weg mijn presentatie is ben nu moeten docenten nog over de brug komen om te laten zien als ik een toets aansla waarmee ik een hem ook daadwerkelijk inzet en natuurlijk zijn er computergestuurde diashow activeer docenten die weten waar hij een meerwaarde heeft en die hem daar ook functioneel inzetten op sommige die show is opgezet met behulp van wordprocessor scholen zijn dat er zelfs heel veel maar de meerderheid presentaties een computerprogramma dat heid komt slechts schoorvoetend over de dam lode de mogelijkheid biedt teksten schema's of illu'straties die groter is een leraar nederlands die enthousiasties als een doorlopende diavoorstelling te zien is voor het gebruik van computers in de klas presenteren het is vergelijkbaar met het gebruik van overheadprojectoren met zijn ideeën gebruik van overheadsheets met een lcd scherm aangesloten op een computer kan ik dat wat op de monitor staat afbeelden op een vooraf projectiescherm de automatisch elkaar opvolgende sheets licht ik toe het is studiemiddag op het st vituscollege sinds ik over deze middelen kan beschikken de leerlingen zijn vrij en de docenten hebben computer programma lcd scherm en over zich verzameld in de personeelskamer het headprojector en ik de moeite genomen heb onderwerp is de basisvorming in het bijzonder mij het programma word perfect presentation sei het gebruik van computers de stuurgroep gen te maken heb ik de mogelijkheid op een basisvorming van de school heeft mij gevraagd zeer handzame en verzorgde manier lessheets een workshop nederlands aan te bieden

ik te maken daarop staan aantekeningen die leer heb ja gezegd hoewel ik weet dat de meeste lingen kunnen overnemen van het bord over van mijn collega s moedertaal zeer gereser zichten zoals een schema van de spel l ing van veerd staan tegenover die nieuwe technologie werkwoordsvormen diagrammen die inzicht ik heb ja gezegd omdat er redenen zijn ont geven in de hoeveelheid zakgeld van 14 jari wikkelingen op het terrein van de informatie gen in rookgewoonten of in stemgedrag van technologie serieus te nemen ik ontleen die leerlingen normen waarmee maakwerk na redenen aan de ontwikkelingen binnen de gekeken kan worden of het zijn illus traties die basisvorming aan de leerlingen en aan de mo de les verlevendigen die sheets zijn moeite gelijkheden ik zal op elk van die beweeg loos aan te passen aan nieuwe omstandig redenen ingaan heden mijn presentatie houd ik in het computer terug naar de presentatie ik noemde de basis lokaal dat is een lokaal waarin 16 computers vorming de leerlingen en de mogelijkheden staan opgesteld die met nog andere compu de belangrijkste redenen om computers te ge ters elders in het gebouw aaneengesloten bruiken in het onderwijs mijn collega s zijn een netwerk vormen tijdens een les neder nieuwsgierig geworden 1994 2 m o er 51 leveren aan het leerdoel dat mij voor ogen basisvorming staat doelen als informatie verzamelen verwerken en verstrekken verzorging van taal creeren van taal gebruikssituaties gebruiken van media opzetten van kerndoelen gegevensbestanden raadplegen van databanken en meth o des omgaan met een tekstverwerkingsprogrammatuur vind ik daaronder vallen ik stel dan ook de eis d ocenten aan mijn schoolleiding dat ik als docent nederlands op niet al te lange termijn over de vereiste middelen moet kunnen beschikken problemen het kader van de bi-jeenkomst is de basisvor probleem 2 ming en dat wil ik ook benadrukken de in druk is weliswaar dat de invoering voorspoe methodes dig verloopt maar zij is zeker niet zonder pro blemen voor wat betreft het computergebruik gebruiken geen computer liggen die problemen bij de kerndoelen bij de weten niet goed raad methodes en bij de docenten met de leersto f wachten ontwikkelingen af kerndoelen probleem hoe losje dat op informati e voor het realiseren van de kerndoelen is leer stof nodig ik ben daarvoor aangewezen op taalverzorging mijn vakkennis en op de methode die ik ge gegevensbestanden bruik laat ik het over mijn vakkennis niet tekstverwerking hebben dat kan mensen in verlegenheid brengen de schoolboeken veel methodes neder media lands zijn de afgelopen jaren terdege herzien hoe omdat de basisvorming dat leek te eisen op de kerndoelen bevatten indirect verwijzingen het punt van computergebruik laten die boe naar het gebruik van computers de doelen ken waar ik dan van afhankelijk ben het die toch vrij concreet zijn geformuleerd ma behoorlijk afweten de leerstof gericht op in ken op het punt van computergebruik geen formatievaardigheid is grotendeels onafhank de duidelijke keus lijk gemaakt van het gebruik van computers een voorstander zal zeggen dat je kerndoe die onafhankelijkheid heeft me verbaasd de len waarin gesproken wordt van de functie van basisvorming biedt methodeontwikkelaars een beeld en opmaak in een teks t nr 17 en e e n een unieke gelegenheid software aan te bieden voudig gegevenbestand opzette n nr 9 nooit waarmee een docent met zijn klas naar het kunt realiseren zonder een computer te computerlokaal kan gaan om oefeningen te la gebruiken ten maken testjes af te nemen voor-

beelden te een tegenstander zal zeggen dat met een toe presenteren instructie te geven afbeeldingen li chting op de functie van illustraties en het te tonen bestanden weer te geven of gegevens belang van een verzorgde lay out aan kerndoel te raadplegen kortom om informatievaar i 7 tegemoet gekomen is en dat met de be digheden te trainen maar ze doen het niet ze spreking van de opzet van een woordenboek durven kennelijk het risico niet te nemen ze en een encyclopedie aardig inzicht gegeven is durven zo n ingrijpende verandering niet in verzameli ngen gegevens voldoende om te door te voeren mogen stell en dat kerndoel t9 behandeld is en daarmee leggen methodemakers die ik interpreteer de kerndoelen zo dat de onmiskenbaar een spilfunctie in het onderwijs computer ingeschakeld behoort te worden op vervullen een rem op de ontwikkeling zij het moment dat hij een zinvolle bijdrage kan wachten af 1994 2 moer 52 docenten probleem 3 leerling er gebruik n nauwelijks een computer weten niet goed raad d c a r a a hed met de computer kwjle wachten ontwikkeling en af zien tegen het gebruik o p tie as ka rakter b g 1goe en van hen moet het kome n het is mogelijk dat educatieve uitgeverijen hiervoor noemde ik ook de leerlingen als reden docenten of zichzelf in bescherming hebben om de nieuwe technologie te gebruiken ik wi ll en nemen tegen al die stormachtige doe de leerlingen er een plezier mee ze waar ontwikkelingen de markt is niet voldoende deren de veran dering van de omgeving de af rijp voor al dat nieuws natuurlijk er zijn do wisseling van de leerstijl ze vinden ook dat centen nederlands die een computer gebrui computergebruik erb ij hoort het eigentijdse ken er zijn er ook die de machine wel degelijk karakter en vooral de minder docentgebonden naar hun hand kunnen zetten het gebruik wijze van werken spreekt ze aan en motiveert van de apparaten is nog niet voldoende ze maar zoals bij elke les die waardering is er vanzelfsprekend en dat is een bepalende factor niet altijd en zeker niet bij iedereen voor een verdere ontwikkeling ik heb gemerkt dat er een essentieel verschil de mogelijkheden is tussen gebruikers die het apparaat incidenteel hanteren en gebruikers die regelmatig met vooral voorbeelden ik beloof mijn de machine omgaan dat verschil is de wijze collega s tijdens deze studiemiddag veel voor waarop de gebruiker problemen oplost de groep beelden van computergebruik voorbeelden routinematige gebruikers zoekt naar oplossin die alle domeinen van het moedertaalonder gen die de computer kan geven terwijl de wijs bestrijken hoewel meer mogelijk is kies groep incidentele gebruikers zoekt naar oplos ik voor eenvoudig uit te voeren lessituaties ik singen die nagenoeg onafhankelijk blijven van gebruik een bestandsprogramma een tekstver de computer bij het onderdeel technisch lezen werker en wat computer ondersteund onder hier na zal ik daarvan een voorbeeld geven als wijs software coo software docenten niet kunnen bedenken hoe de com met het bestandsprogramma kom ik terecht put er een taak kan uitvoeren dan blijft zinvol bij informatie verzamelen verwerken en ver gebruik van het apparaat buiten bereik strekken en bij literatuuronderwijs met de op basis van wat ik om mij heen zie schat ik tekstverwerker kom ik bij zake lijk en verha in dat docenten nederlands nauwelijks een lend schrijven en bij stijl onderwijs en met de computer gebruiken anders dan voor het ma coo programma tur bij tekstbegrip spelling ken van overhoringen en het invu llen van cij en grammatica spreken en luisteren zal een fers zij weten niet goed raad met het ap-

paraat futuristische sensatie worden in deze bijeen en betwijfelen of die machine wel in staat is om met collega's ik breng ze aan het eind in leerstof op adequate dat is dan een voor hen een enigszins luidruchtige maar onderhoudende manier aan te bieden nog afgezien dende sfeer door ze een avontuurspel te laten van het feit dat zij tegen klassikaal gebruik van spelen een computer opzetten wachten zij graag net als de educatieve uitgeverij ontwikkelingen verantwoording afleggen wat ik af dat is zorgwekkend het zijn wel de docen uitdrukkelijk vermijdt is om met mijn collega's ten waar het van moet komen hoe moet dat in discussie te gaan de vraag waarom zo wil nu ik op dit moment niet beantwoorden kijk eerst maar naar wat je ziet en vraag je af of jij 1994 2 moer 53 dat zinvol vindt ik voel er niet veel voor de geleverd moeten worden dat gebeurt nog veranderingen in mijn onderwijs te verant niet ik vind dat een gemiste kans woorden voor anderen en daarmee de bull's nu ben ik aangewezen op mijn eigen vin eye te worden van de oppositie traditioneel dingrijkheid om materiaal te ontwikkelen onderwijs verantwoordt zich ook zelden is waarvan ik vind dat ze bruikbaar is zowel mijn ervaring ik heb overigens wel een goede mijn literaire databank als mijn bestand reden met de computer is een object de school jeugdboekbeoordelingen zijn daar voorbeelden binnengekomen dat zowel pedagogisch didac van tisch als vakinhoudelijk zijn invloed laat gelden met dat object is nog nauwelijks educatie literatuur het programma cicero's lite ve ervaring opgedaan en de opgedane ervaring raire databank toont een keuzescherm voor het stemt nog lang niet tot tevredenheid met de opvragen het afdrukken en het wijzigen van verantwoording van genoemde suggesties leg literaire informatie deze databank een ik me vast op een werkwijze die ik nog teveel gegevensbestand opgebouwd met behulp van als experimenteel ervaar wat ik presenteer dbaselv een gangbaar en degelijk databa moet uitnodigen om verder te gaan sepakket is mijn oplossing voor een onderwijskundig probleem hoe help ik leer gegevensbestanden lingen snel en efficiënt aan informatie over boeken die ze willen lezen of gelezen hebben informatievaardigheden in ons ik kan het bestand aan mijn collega's tonen vak is het niet ongebruikelijk le e rlingen op ze zijn verrast ze vinden iets over karel ende grond van een gedoseerd e hoeveelheid infor elegast en over het jregatschip johanna maria ze matie een tekst te laten schrijven ik denk aan lezen een beknopte bibliografie van coupe functioneel nederlands deel 2 waarin leerlin rus en verwijzingen naar uittreksels van het gen als verslaggever van een regionaal blaadje boek de komst van joachim stiller ook auteurs een feestelijk artikel mogen schrijven over het informatie over maarten t hart komen ze te echtpaar dortants dat zo bedachten de me gen en een forse lijst secundaire literatuur over thodeschrijvers deze week s o jaar getrouwd het boek de avonden i s de leerling is met zo n opdracht bezig in een goede machine levert de gevraagde informatie te verzamelen te verwerken en te formatie snel zowel ik als mijn leerlingen s verstrekken havo en 6 vwo hebben daar baat bij ik datzelfde doel kan ook op een andere ma houd mij op de hoogte van zojuist verschenen nier bereikt worden een manier die gebruik boeken via de knipselkrant van het nbic maakt van meer en andere technieken ik be waarmee ik het bestand actueel houd en de denk voor deze gelegenheid dat leer lingen leerlingen blijken de databank te gebruiken bij naar een muzie kvoorstelling gaan en daarvoor de sa-

menstelling van literatuurlijsten bij het moeten reserveren zij kiezen de uitkrant en raadplegen van secundaire literatuur en bij het uit de aangeboden informatie maken zij een vinden van uittreksels keus om vervolgens te reserveren de gegevens uit de uitkrant staan op jeugdboekbeoordelingen al om deze informatie leerlingen raadplegen die eerste en tweedeklassers hebben een stillees via de gegeven ingangen toneel cabaret muziek uur per week als zij een boek gelezen hebben dan s ballet film ze bladeren de beschikbare vullen zij daarvoor een beoordelingsformulier teksten door inhoud spelers plaats en tijd zij in dat formulier heb ik nu in een geautomatiseerd maken vervolgens een keus en met dezelfde cd seerd bestand opgenomen het bestand realiseren ze een verbinding met de reserve jeugdboeken ik gebruik daarbij de 4 computerringenbank van de uitkrant en maken de reser ters in mijn vaklokaal vering rond de kaartjes worden gefaxt nadat leerlingen die tijdens de les een jeugdboek zij het te betalen bedrag gepind hebben gelezen hebben vullen zo n formulier in na deze situatie is naar mijn oordeel eenvoudig verloop van tijd is er een behoorlijke collectie in een simulatie te realiseren dergelijke op beoordelingen leerlingen kunnen die raad drachten zouden als software bij een methode plegen bij de keus van een boek en docente n 1994 2 m oer 54 kunnen die raadplegen bij het in stand houden tekstverwerker die alle elementen van een van de verzameling schrikomgeving in zich draagt ik denk aan mijn collega s laat ik tijdens dit practicum op woordspe lling aan woordbetekenis aan syno de studiemiddag een formulier invullen van niemen en antoniemen aan spreekwoorden en een boek dat ze allemaal kennen roald dahl gezegden inclusief toepassingsvoorbeelden de g vr aan taalregels spe ll ing grammatica en stijl naast deze twee bestanden maak ik ook nog aan stijlkenmerken en stijlfouten aan genre of wel eens gebruik van een encyclopedie en een vormkenmerken aan controle en beoorde woordenboek nederlands die beide op schijf lingstechnieken aan feiten en documentatie jes beschikbaar zijn en aan voorbeelden van taalgebruik de encyclopedie de encyclopedie informatievaardigheid h et om werkt verrassend eenvoudig door een woord gaan met gegevensbanken behoort tot de in te typen een naam of een begrip wordt de basisvorming van kinderen zij dienen die be gebruiker naar een plaats in de encyclopedie standen te kunnen beoordelen op inzichtelijk gebracht vanaf die plaats kan de gebruiker hei d op kwaliteit en op aanbod h et vak kennis nemen van de aangeboden informatie informatiekunde is daarvoor bij uitstek ge en als dat mogelijk is wordt hij verder verwe schikt om ze dat te leren maar het vak neder zen lands niet minder wanneer informatica het zo n encyclopedie kan met wat fantasie ge theoretisch kader aanbiedt functies structuren bruikt worden om leerlingen informatie te la en zoekstrategieen dan kan het vak neder ten verzamelen en die vervolgens te laten ver lands de praktische invulling verzorgen gege werken in een verslagje dat bijvoorbeeld dient vens verzamelen daarvoor een structuur be als voorbereiding op een spreekbeurt denken en gegevens beschikbaar maken m et die gedachte in mijn achterhoofd geef ik niet alleen de omgang met gegevensbanken mijn collega s de opdracht zoveel mogelijk in maakt de leerling informatievaardig ook h et gangen te bedenken over de amsterdamse gebrui k van de tekstverwerker kan daartoe bij school ze mogen not eren welke ingangen dragen bruikbare informatie bevatten voor het uit voeren van de op dracht

tekstverwerking het woordenboek ik heb het elektronisch zakelijk en verhalend schrijven van het woordenboek van prisma tijdens de les ligt voor de hand de computer in casu de stil leesles beschikbaar leerlingen kunnen tekstverwerker te gebruiken om leerlingen woorden ongestoord opzoeken het vooropstellen te laten schrijven het is aan de docent staat klaar en het zoeken gaat simpel cent daarbij een passende didactiek te hanteren en snel ren bij mij gaat dat zo ik bespreek de op wanneer je het woordenboek als uitgangspunt stelt en geef een werkwijze aan en punt neemt voor een les en leerlingen hebben vertel hoe het werk beoordeeld wordt het woordenboek in de computer ter behoeve van de grote voordeel van de tekstverwerker is schikking dan kun je rijmwoorden zoeken sy de mogelijkheid tekst achteraf te bewerken noniemen of antoniemen zien te vinden dat element neem ik op in mijn aanpak leer spreekwoorden proberen te achterhalen of lingen laat ik gemaakte opstellen lezen leerlin samenstellingen trachten te analyseren gen laat ik commentaar geven aan de hand het gebruik van het elektronisch woorden van gestelde eisen op elkaars opstellen en een boek is niet praktisch in een schrijfsituatie leerlingen herschrijven hun opstellen op omdat je het programma moet opvragen en grond van dat commentaar daarvoor meestal de tekstverwerker waarmee het is een kleine moeite om leerlingen opstellen je bezig bent moet afsluiten veel tekstverwerkers titels instructie en wijze van beoordelen ook kers hebben wel een woordenlijst maar die nog eens op schijf door te geven leerlingen heeft geen verklarende functie het onderwijs in kunnen dat gebruiken de tekstverwerker neemt de moedertaal is gebaat bij een toekomstige hier even de rol van het schoolboek over i 994 2 meer 55 ik geef hier mijn werkwijze voor het schrijven het resultaat in 30 voud wordt gecopieerd en van een verhalend opstel zoals dat aangeboden in de volgende les bied ik het resultaat aan aan wordt in taaldaden deel r klas 5 vwo ik ga uit de leerlingen van zes lessen maar het kan gebeuren dat commentaar herschrijven of jurering zoveel les 6 klassikale les meer tijd gaat kosten dat er een of twee lessen in deze les krijgen de leerlingen op papier aan toegevoegd moeten worden de beschikking over de gemaakte opstellen in 4 groepen van 7 a 8 leerlingen die 3 of 4 op les i klassikale les in het vaklokaal nederlands stellen gaan beoordelen vindt na een royale leerlingen krijgen uitleg over kenmerken van leespaus de jurering plaats in overleg wordt een verhaal spel l ing stijl en zinsbouw per een beoordelingsformulier ingevuld en het cij spectief tijdsverloop en beschrijvingen dialofer vastgesteld gen en thematische samenhang in een verwerkingsopdracht lezen ze twee verhalen ik laat mijn collega s in het lokaal een opstel en proberen op grond van de genoemde kenmerken onder het opstel staat het commentaar merken vast te stellen waarom het tweede be dat andere leerlingen hebben gegeven ik laat ter is dan het eerste ze een commentaar aan het opstel toevoegen ze krijgen de opdracht mee een keus te maken uit tien opsteltitels stijl l les 2 t m 5 in het computerlokaal dit onderwijs ik doorgaans vanuit de vraag leerlingen krijgen de tweede les de opdracht welke fouten kunnen er in een zin voorko een schrijfplan te formuleren daarin geven zij men leerlingen leren daarbij stijlfouten aan welk perspectief zij kiezen hoe het herkennen en benoemen een enkele keer tijdsverloop eruit gaat zien wat karakteristieke wijk ik daarvan af immers stijl kan ook on kenmerken zijn van personages welke typische derwezen worden door de vraag te

stellen op kenmerken de omgeving heeft wat de inhoud welke manieren kun je iets onder woorden van de dialogen is en hoe thematische samen brengen en ik denk daarbij aan de stijlloefening hang verantwoord wordt leerlingen krijgen gen van que neu als huiswerkopdracht op dat schrijfplan af te mijn vraag is kan ik met een tekstverwerker maken stijl oefenen ja denk ik dan hij biedt de mo zij gaan de volgende les met behulp van het gelijkheid een bestaande tekst weer te geven schrijfplan hun opstel schrijven ze krijgen en die te bewerken met behulp van een stijl daarvoor a lesuren het 3de en het ode ik geef loptie alt fl in wordpe rfect kunnen alterna tijdens die lessen instructie over het bewaren tieven voor een woord gekozen worden die van tekst op schijf over het gebruik van de optie geeft bijvoorbeeld voor het woord moge spe llingcontrole en de woordkeusoptie ik rea lijkheid de keuzes kans potentie perspectief en geer op vragen en ik geef adviezen vooruitzicht het is vergelijkbaar met het ge leerlingen schrijven tijdens het s de uur bruik van bijvoorbeeld wolters synoniemengids commentaar onder elkaars opstel daarbij voor het nederlands moet beoordeeld worden of de schrijvers zich ik neem een tekstje uit stijlloefeningen over en aan de opdracht hebben gehouden elk opstel gebruik dat als herschrijfoefening als stijltraai krijgt tenminste s commentaren in datzelfde ning de titel verwijst naar de gehanteerde stijl uur herschrijven zij hun opstel op grond van en maakt duidelijk dat gekozen is voor notaties het gegeven commentaar en daar kan ook commentaar van de docent bij zitten ze zijn notaties klaar als ik gecontroleerd heb of hun tekst cor in lijn 16 op het spitsuur een kerel van zowat rect op het schijfje staat zesentwintig slapp e vilthoed met een koordje er om ik verzamel de opste ll en en maak er een ge heen in plaats van een lint nek te lang alsof er aan heel van ik zou dat ook uit kunnen besteden getrokken was de mensen stappen uit de figuur in aan een geroutineerde leerling maar dat on kwestie valt uit tegen een passagier naast h e m die derdeel vind ik zelf zo leuk ik zorg ervoor dat h ij ervan be schuldigt tegen hem op te bots en telkens 1994 2 moer 56 als er iemand langs komt bedoelde bits te klinken wel gebruiken leidraad voor de instructie is maar de to o n is eerder huilerig ziet een zitplaats een ja nee schema in vijf stappen een derge vrij komen en schier er op af lijk stappenplan is vrij gangbaar in de didactiek twee uur later kom ik hem tegen op het jan wil van de tragedie der werkwoordsvormen lem brouwersplein b ij het concertgebouw hij is in een les spelwerk kan voor elke docent pro gezelschap van een kameraad die tegen hem zegt je bleemloos verlopen alle instructies staan op zou een extra knoop aan je overas moeten laten het scherm er kan nauwelijks iets verkeerd zetten hij wijst aan waar bij de uitsn ijding en gaan waarom in een lesuur kunnen leer lingen zo tussen de s o en 8o zinnen oefenen aan het eind van de dezelfde gebeurtenissen de gebeurtenis op de oefening krijgen ze een overzicht van het aan tram en de ontmoeting bij het concertge tal gemaakte fouten en van het type fouten bouw twee uur later kunnen op ta ll oze ma nieren worden verwor ord zo heeft queneau grammatica de vereniging onto ons laten zien op 99 verschi ll ende manieren die middelbaar onderwijs i c escape educa manieren variëren van de genoemde notaties tieve software tilburg the netherlands via achterstevoren en gezwollen tot gekunsteld ontwikkelt al geruim e tijd software zij geeft en onverwa cht ondermeer pakketten uit rond redekundig en leerlingen laat ik

deze tekst herschrijven na taalkundig ontleden 1 en ontleden 2 dat ik eerder enkele voorbeelden heb voorgelezen de leerling krijgt in de genoemde pakketten lezen zij leren daarbij dat stijl niet slechts een zinnen aangeboden de opdracht is om aangekwestie van goed of fout is maar ook van duidelijke zinsdelen te benoemen er wordt zowel woordkeus zinsbouw sfeer en toonzetting uitgegeven als gecontroleerd herschrijf nu de tekst zo dat er sprake is van een onduidelijke vraag ik mijn collega's tekstbegrip dezelfde vereniging ontwikkelt algeruime tijd software ook voor technisch lezen technisch lezen valt het vak nederlands zij geven bruikbare pakketten in onze sectie niet onder de gangbare leerstof pakketten uit waaronder het recent verschenen een enkele keer begeef ik mij op dat leerstof pakket tekstbegrip het is zonder meer geschikt niveau tijdens begeleidingslessen leerlingen en voor leerlingen die extra oefening in tekstbegrip die makkelijk woorden verkeerd lezen omdat grip kunnen gebruiken leerlingen worden ze meer raden dan lezen wat er staat kunnen geholpen op woordzins en tekstniveau om aangedrongen worden preciezer te lezen door ze woordbetekenis verwijswoorden onderwerp een tekst aan te bieden die wat wel genoemd van de tekst eerder in moer 1993 3 verwoordt visueel verzwaard is scheen een bespreking van het programma het gebruiken van de tekstverwerker voor het maken van visueel verzwaarde teksten is zakelijk schrijven een enkele keer een typische geroutineerde gebruiker oplosgebruik ik het programma inspirator dat ontving kan de tekstverwerker visueel verzwaarde wikkeld is door het cito het biedt gebruikers teksten voor mij maken ja dat lukt je laat een de mogelijkheid een tekst op te bouwen aan de macro een enkele regel van een stukje tekst hand van vragen de kwaliteit van de antwoord om de 1 2 of 3 letters van lettertype grootte den bepaalt de kwaliteit van de tekst en vorm veranderen laat die macro ettelijke mijn collega's mogen een begin maken van malen uitvoeren en je krijgt als je het resultaat een zakelijk opstel over het onderwerp kunst taat zou afdrukken een moeilijk leesbare of kitsch waarbij nadat de gebruiker er te kst voor gekozen heeft dat hij over een probleem wil schrijven de eerste twee vragen luiden coo software over welk probleem wil je schrijven en kan het probleem zich op verschillende manieren voordoen spel l i n g de school beschikt over het pak afhankelijk van je antwoord ja of nee wor ket spelwerk dat aansluit op het boek dat we den weer andere vragen gesteld die je meer of ooit gebruikt hebben en bij gelegenheid nog minder uitgebreid mag beantwoorden 1994 2 m o e r 5 7 coo software ik ben niet uitvoerig in hoe ik didactisch vorm moet geven aan dat gegaan op de genoemde coo software mis spreken en luisteren is me nog niet duidelijk schien moet dat eens een andere keer gebeu maar dat de situatie uitnodigend is dat staat ren ik gebruik coo software maar ik ben er buiten kijf nog tijdens de borrel wordt erover niet tevreden over ze beantwoordt aan voor nagesproken de hand liggende vakinhoudelijke eisen dat is waar ook de uitleg is doordacht zeker in ter afsluiting nieuwere pakketten als die van escape omo maar ik vind dat niet voldoende het is tijd voor die borrel en ik vertel dat het de pakketten moeten meer bieden zowel op verzorgen van computerlessen nederlands kwantitatief als op kwalitatief gebied ontwik makkelijker gezegd is dan gedaan ik moet eer kelaars verkeren nog teveel in een vakinhou lijk bekennen dat ik aanhoudend geconfron delijk stadium en te weinig in een pedago teerd word met situaties die

om een oplossing gisch didactisch stadium teveel mogelijke vragen het zijn ongemakkelijke momenten den van de computer blijven ongebruikt die niet bepaald stimulerend zijn om een computerlokaal binnen te stappen voor een les spreken luisteren nederlands er zijn materiele voorwaarden die bepalend van spreken luisteren heb ik iets spannends zijn voor toekomstig succes zowel apparatuur gemaakt deze stieftweeling van het neder als programmatuur moeten beschikbaar be lands kent zo haar traditie geoordeeld naar reikbaar en bruikbaar zijn onze schoolonderzoeken luistervaardigheid en spreekvaardigheid mijn grootste bezwaar tegen de door de sec tie gehanteerde methode ik weet niet veel voorwaarden beters hoor is dat ze niet uitnodigend is leerlingen worden niet aangespoord om te apparatuur i luisteren nee zij worden gedwongen leer en programmatuur lin gen worden niet uitgenodigd om te spre moet beschikbaar zijn ken nee zij worden gedwongen moet bereikbaar zijn het moet toch mogelijk zijn situaties te cree ren waarin leerlingen wel uitgedaagd worden moet bruikbaar zij n om te reageren ik denk dat ik zo n situatie ge vonden heb met het adventurespel dat ik heb er zijn ook onderwijskundige voorwaarden meegenomen en dat enigszins zinsspeelt op de die richten zich op de aanpassing van het les toekomst op een zware machine is een cd programma nederlands op de verdeling van rom drive aangesloten het spel dat ze gaan werkzaamheden in de sectie op het volgen van spelen staat op cd mijn collega s verzamel ik scholing op een uitbreiding van activiteiten nu onder toene mend geluidsgeweld om het op het vakgebied en op het investeren in leer scherm ik nodig ze uit zich in een angstaanja middelen gend avontuur te storten de sound blaster staat ik wil mijn collega s meekrijgen dat lukt op io want dat is pas sensatie niet door ze voor te houden dat alles zo van ea ze spelen het spel the 7th guest toppunt van zelfsprekend gaat ik wil voorkomen dat ik als spelplezier en grafische kwaliteit gaaf in ge voorloper op het gebied van computergebruik luidseffecten harm jan wieringa heeft het alleen verder ga uitlopen mijn sectiegenoten spel in de computer totaal van december 1993 moeten eerst naar mij toekomen vo ordat ik als volgt beschreven verder kan ik ben van ze afhankelijk het speelt zich af in een spookachtig huis waar de gastheer zes gasten heeft uitgenodigd hij is zelf niet de toekomst ziet er verrassend uit geloof ik te zien wel wordt duidelijk dat er nog een zevende de produktiviteit van de leerling zal toene gast verwacht wordt het spel ontknoopt zich naar men en daarmee zijn vaardigheidstraining de mate meer en meer raadsels worden opgelost ver beschikbaarheid van grote ho eveelheden ge spreid door het huis 1994 2 m oer 58 gevens zal het gebruik van multimedia ver snellen en daarmee de kwaliteit van de om gang met informatie de wijze waarop docen ten onderwijs zull en geven en waarop leerlin gen zich leer stof eigen zu ll en maken zal veran deren leerlingen zu ll en minder afhankelijk worden van docenten de verzorging van pro dukten dat valt nu al te constateren bij proef werken en theoriestencils zal meer aandacht krijgen dat wordt een lust voor het oog het vak nederlands zal veranderen met of zonder ons dan maar beter met ons er moet dus wat gebeuren perspectieve n produktiviteit multimedia schoolboeken leerstijl doceersti l literatuur en programmatuur braet a taaldade n vwo i groningen wolters noordhoff r99o elias m e a functioneel nederlands axv gronin gen wolters noordhoff 199 2 inrichtingsb esluit vwo havo mavo v b o besluit

kerndoelen en adviesrentabel basisvorming 1 993 1998 deel 6 in de info reeks
basi svorming 1993 kruiver j p spelwerk groningen wolters noordhoff 1 98 7 orvto
escape ontle den i culemborg educa tieve partners 1 9 8 9 onto escape teks tbe-
grip nederlands onder bouw culemborg educatieve partners 1993 que neau ray-
mond stijlo efeningen amsterdam de bezige bij 1 9 7 8 raanhuis mirjam in spirator
arnhem cito t 990 the 7 th guest virgin games inc 1 993 wieringa harm jan the 7
th guest in compu te r to taal december 1993 1994 2 moer 59